

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศจะพัฒนาได้จำเป็นต้องมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความคู่ไปด้วย ปัจจัยที่ทำให้ประเทศมีความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ก็คือ กำลังคน ซึ่งจะต้องมีปริมาณและคุณภาพ เพียงพอกับการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจัดได้ว่า เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา มีความเจริญและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชน ก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน (แผนพัฒนาฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529) เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ยังมีร่างกายที่อ่อนแอ มีโรคภัยไข้เจ็บ ก็ย่อมจะได้สังคมที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง การประกอบอาชีพก็ทำได้ไม่เต็มที่ อันเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ฉะนั้นการที่ประเทศจะพัฒนาได้ นอกจากจะต้องอาศัยกำลังคนที่มีความรู้แล้ว ยังต้องอาศัยประชากรที่มีสุขภาพอนามัยดีอีกด้วย

รัฐบาล เล็งเห็นความสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน จึงได้ผลิตบุคลากรสาธารณสุข ระดับอุดมศึกษา ออกมาหลายสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย์ เทคนิคการแพทย์ เป็นต้น ในบรรดาบุคลากรสาธารณสุขนั้น พยาบาลเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสาธารณสุข ตลอดจนพิทักษ์รักษาสุขภาพอนามัยของประเทศไทย ทั้งนี้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในอดีต และปัจจุบันเท่านั้น ในอนาคตการพยาบาลจะทวีความสำคัญมากขึ้น มีบทบาทกว้างขวางขึ้นในการแก้ปัญหาสาธารณสุข (อมร นนทสูตร 2519: 21) เนื่องจากการพยาบาลเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง (สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ 2513: 3) ส่วนการปฏิบัติงานของพยาบาลจะมีประสิทธิภาพสูง และสนองความต้องการของประเทศเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาความรู้ ความสามารถให้ทันสมัยอยู่เสมอ การศึกษาพยาบาลจึงต้องมีการปรับปรุง ให้สามารถสนองตอบต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคแต่ละสมัย เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นหลักประกันความปลอดภัยของชีวิต แก่สังคมใน

ปัจจุบัน และอนาคต และควรจะได้มีการขยายทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพตามนโยบาย และ
 แนวทางการพัฒนาสาธารณสุข ดังที่ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 (2520 - 2524) ว่าจะ
 ต้องเพิ่มจำนวนและสมรรถภาพบุคลากรสาธารณสุข ประเภทต่าง ๆ โดยปรับปรุงกระบวนการ
 และขยายการผลิตอบรมฟื้นฟูสมรรถภาพบุคลากรที่มีอยู่แล้ว วางมาตรฐานการกระจายและใช้
 กำลังคนให้เหมาะสม ปรับปรุงและขยายบริการด้านการรักษาพยาบาลให้สามารถสนองตอบต่อ
 ความต้องการของสังคม (กระทรวงสาธารณสุข 2520 - 2524: 30)

การผลิตพยาบาลซึ่ง เป็นกำลังคนในระดับวิชาชีพ อยู่ภายใต้การดำเนินงานของหลาย
 หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน วิทยาลัยพยาบาลเหล่านี้มุ่งผลิตพยาบาล ซึ่งจะออกไป
 ปฏิบัติภารกิจ ด้านสุขภาพอนามัยทั้ง 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค
 การให้การดูแลรักษาพยาบาล ตลอดจนงานฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วย ทั้งในสถานพยาบาลและชุมชน

เนื่องด้วยกรุงเทพมหานคร เป็น เมืองที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น ดัง
 จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2524 มีจำนวนประชากรถึงร้อยละ 10.95 ของประชากรทั้งประเทศ
 (กระทรวงสาธารณสุข 2525: 120) และจากการที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น การให้บริการ
 ด้านสาธารณสุขจึง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้ทันกับ
 ความต้องการของชุมชน ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็ว

วิทยาลัยพยาบาล ก่อการุณย์ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2519 (ราชกิจจานุเบกษา 2520) จากการรวม
 วิทยาลัยพยาบาลของกรุงเทพมหานครทั้ง 2 แห่ง เข้าด้วยกันคือ วิทยาลัยพยาบาลโรงพยาบาล-
 กลาง และวิทยาลัยพยาบาลวชิรพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเรียนการสอนมีมาตรฐาน
 เดียวกัน เป็นการยกฐานะของส่วนราชการให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และเพื่อ
 ความประหยัด (เบญจฯ พลเสน 2526: 57) วิทยาลัยฯ จึง เป็นสถาบันแห่งเดียวในสังกัด
 กรุงเทพมหานคร และเป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษาแห่งเดียว ที่จัดบริการผลิตบุคลากรทางการ
 พยาบาล เพื่อให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนที่มารับบริการด้านสาธารณสุขใน เขตกรุงเทพมหานคร
 (คำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ 1329/2517) ฉะนั้นการให้การศึกษายาบาลในวิทยาลัยฯ จึง เป็น
 บริการที่จำเป็นต่อสังคม สถาบันจึงมุ่งผลิตพยาบาลระดับวิชาชีพ เข้าสู่ทีมสุขภาพ เพื่อรับผิดชอบ
 ร่วมกับสาขาอื่น ๆ ในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย โดยออกไปปฏิบัติภารกิจด้านสุขภาพ
 อนามัยทั้ง 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การให้การดูแลรักษา

พยาบาล ตลอดจนฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วย ทั้งในสถานพยาบาลและชุมชน

เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ เป็นสถาบันที่จัดสอนวิชาชีพพยาบาลในระดับ
อุดมศึกษาแห่งหนึ่ง มีฐานะเทียบเท่าโรงพยาบาลของกรุงเทพมหานครขึ้นตรงต่อสำนักงาน
แพทย์ กรุงเทพมหานคร ข้าราชการวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ เป็นข้าราชการสามัญของ
กรุงเทพมหานคร มีชื่อเฉพาะเรียกว่า "วิทยาจารย์" ปฏิบัติราชการภายใต้พระราชบัญญัติ
ระเบียบราชการของคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) มิใช่เป็นข้าราชการ
การครูของกรุงเทพมหานครอีกทั้งยังมีบางหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่มีหน้าที่และความริบ
ผิดชอบควบคุม ดูแล การบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ ดังนั้นอาจกล่าวได้
ว่า การบริการด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะใน เขตกรุงเทพมหานคร จะมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับ
กับการบริหาร และดำเนินการของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ เป็นสำคัญ ซึ่งประสิทธิภาพใน
การบริหาร และการดำเนินการของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษา
วิเคราะห์มาก่อน จึงน่าจะมีการวิเคราะห์ถึงการบริหารของวิทยาลัยฯ โดยใช้วิธีการเชิง
ระบบ เนื่องจากระบบมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในการวิเคราะห์เชิงระบบจึงจำเป็นต้อง
มองทั้งหมด เพื่อจะได้เห็นถึงปัญหา และหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งปรับปรุงเพื่อให้
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษาโครงสร้าง รูปแบบการบริหาร บรรยากาศของวิทยาลัยฯ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร และปัญหาการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. วิเคราะห์เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ กับหน้าที่หลักของสถาบันอุดมศึกษา

๑. วิเคราะห์การดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ในด้านการบริหาร งานวิชาการ งานบุคคล กิจการนักศึกษา และงบประมาณและการเงิน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์การบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์เชิงระบบ งานบริหารจะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ โครงสร้างการจัดสายงาน งานบริหารด้านวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักศึกษา และการงบประมาณ ตลอดจนบรรยากาศของวิทยาลัยฯ และความพึงพอใจของบุคลากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าภาควิชาฯ จนถึงผู้บริหารสูงสุดของวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ และอาจารย์พยาบาลทั้งหมดของวิทยาลัยฯ

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาการวิเคราะห์ ข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร เป็นหลัก โดยศึกษาจากพระราชบัญญัติ กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งหนังสือราชการตลอดจนวิทยานิพนธ์ ตำรา และหนังสือวารสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลบางส่วนได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารถึงแนวคิด ปรัชญา มีปัญหาในการจัดการศึกษา และจากแบบสอบถามถามถามอาจารย์พยาบาลถึงบรรยากาศของวิทยาลัยฯ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของคำบางคำ ดังต่อไปนี้

สถานศึกษาพยาบาล หมายถึง วิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร มี 2 แห่งคือ ที่วชิรพยาบาล และโรงพยาบาลกลาง

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยฯ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยฯ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบริการ หัวหน้าฝ่ายธุรการ หัวหน้างานและหัวหน้าภาควิชา

อาจารย์พยาบาล หมายถึง วิทยากรประจำที่ทำการสอนนักศึกษาพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งวิทยากรที่ทำหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง

การวิเคราะห์เชิงระบบ หมายถึง วิธีการศึกษาถึงระบบในการบริหารงานของ
วิทยาลัยฯ โดยการศึกษาถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบอย่างมีขั้นตอน

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังนี้คือ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข วิธีการบริหาร
สถานศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอื่นได้ดียิ่งขึ้น
3. เป็นข้อมูลประกอบการศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาพยาบาล

ลำดับขั้นของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบ
เขตของการวิจัย การดำเนินการวิจัย ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- บทที่ 2 กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพระราชบัญญัติ กฎ
ระเบียบ ข้อบังคับ และหนังสือราชการ
- บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยโดยละเอียด
- บทที่ 4 กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยจากเอกสาร และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การอภิปรายผล
และข้อเสนอแนะ